

УДК 343.575

DOI: 10.31359/2079-6242-2018-35-1-103

**БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ОБ'ЄКТ ЗЛОЧИНУ,
ПЕРЕДБАЧЕНОГО ст. 307 КК УКРАЇНИ**

С. В. Мокляк, заступник начальника 2 відділу поліції Святошинського управління поліції ГУНП у м. Києві

Постановка проблеми. Наркоепідемія нині є болючою проблемою нашого суспільства. Держава бореться із цим явищем різнорізними засобами, у тому числі й кримінально-правовими. Так, у ст. 307 КК України закріплено кримінальну відповідальність за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовини або їх аналогів. Для правильного застосування розглядуваної норми виникає потреба в установленні ознак цього складу злочину, до яких, зокрема, належить і безпосередній об'єкт.

Метою цієї статті є визначення безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 307 КК України, та механізму заподіяння йому шкоди.

Стан розробки проблеми. Проблема розглядуваного об'єкта злочину розробляли В. А. Бублейник, І. О. Доброрез, О. В. Козаченко, Н. А. Мірошніченко, А. А. Музика, В. М. Смітєнко, Є. В. Фесенко та ін. Тим не менше, її не можна вважати вирішеною остаточно, що зумовлено як різними поглядами науковців на об'єкт злочину взагалі, так і на зміст тих суспільних відносин (благ або цінностей), що складають, власне, безпосередній об'єкт досліджуваного злочину.

Виклад основного матеріалу. Установлення безпосереднього об'єкта злочину має велике значення для визначення суспільної небезпечності діяння, при пізнанні інших ознак злочину, у процесі кваліфікації діяння та при відмежуванні різних складів [1, с. 110]. Безпосередній об'єкт злочину у літературі визначають як частину родового або видового (за його наявності) об'єкта, що являє собою

ті конкретні суспільні відносини, на які безпосередньо посягає певний злочин і яким він заподіював або міг заподіяти істотну шкоду [2, с. 83–91].

Безпосередній об'єкт розглядуваного злочину перебуває у межах його родового об'єкта. В іншій публікації нами була підтримана теорія суспільних відносин як об'єкта, що в літературі визначають як «стійкі зв'язки між людьми та групами людей, які мають істотне значення для існування і функціонування певної, досить великої сукупності людей» [3, с. 428]; а також обґрунтована думка, що *родовим об'єктом* злочинів розділу XIII Особливої частини КК України є *суспільні відносини щодо убезпечення здоров'я населення від негативного впливу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, фальсифікованих лікарських засобів, отруйних, сильнодіючих речовин і одурманюючих засобів, біологічних агентів і токсинів, радіоактивно забрудненої продукції, а також від поширення епідемії*.

Для встановлення безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 307 КК України, необхідно дослідити елементи їх структури (предмет, суб'єктів та соціальний зв'язок), використовуючи положення законодавства про обіг наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

У науковій літературі у структурі суспільних відносин традиційно виділяють три елементи: 1) предмет, з приводу якого існують відносини; 2) суб'єктів (учасників) таких відносин; 3) зміст відносин – їх соціальний зв'язок (суспільно значуща діяльність) [4, с. 51].

Предметом суспільних відносин є те, з приводу чого або у зв'язку з чим вони існують [1, с. 112]. Для встановлення предмета суспільних відносин у розглядуваному об'єкті необхідно звернутися до положень регулятивного законодавства. Конституція України визначає, що здоров'я людини є однією з найвищих соціальних цінностей. Відповідно до Закону України «Основи законодавства про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ кожна людина має природне невід'ємне і непорушне право на охорону здоров'я. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду

ду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя; держава визнає право кожного громадянина України на охорону здоров'я і забезпечує його захист (ст. 8) [5].

Боротьба держави з незаконним обігом наркотичних засобів та інших небезпечних речовин спрямована на запобігання їх шкідливому впливу на здоров'я громадян. Тож *суспільні відносини, поставлені під охорону ст. 307 КК, мають своїм предметом безпеку громадян від шкідливого впливу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.*

Перейдемо до розгляду суб'єктів (учасників) розглядуваних *суспільних відносин*. Відповідно до ст. 5 Закону України «Основи законодавства про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ державні, громадські або інші органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані забезпечити пріоритетність охорони здоров'я у власній діяльності, не завдавати шкоди здоров'ю населення і окремих осіб, у межах своєї компетенції надавати допомогу хворим, інвалідам та потерпілим від нещасних випадків, сприяти працівникам органів і закладів охорони здоров'я в їх діяльності, а також виконувати інші обов'язки, передбачені законодавством про охорону здоров'я [5].

Серед суб'єктів досліджуваних відносин перш за все слід виділити *державу* в особі низки органів, до яких, зокрема, належать: Верховна Рада України, Президент України, органи судової влади, органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Відповідно до Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15 лютого 1995 р. № 62/95-ВР протидію незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюють Національна поліція, Служба безпеки України, Генеральна прокуратура України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах захисту державного

кордону, обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу та інші органи виконавчої влади в межах наданих їм законом повноважень [6].

Центральним органом державної влади, що реалізує державну політику у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, є Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками. Її основними завданнями є:

- реалізація державної політики у сферах контролю якості та безпеки лікарських засобів, медичних виробів та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також внесення Міністром охорони здоров'я пропозицій щодо формування державної політики у зазначених сферах;

- ліцензування господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів), оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;

- технічне регулювання у визначених сферах;

- здійснення державного регулювання і контролю у сферах обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та протидії їх незаконному обігу [7].

Іншими учасниками розглядуваних суспільних відносин є *установи (лікарні, фармацевтичні компанії, наркологічні центри, вищі навчальні заклади, школи), громадські організації, юридичні особи та окремі громадяни.*

Під соціальним зв'язком слід розуміти певну взаємодію, взаємозв'язок суб'єктів, що ззовні зазвичай виражається у різних формах людської діяльності [1, с. 113]. *Соціальним зв'язком аналізованих суспільних відносин можна вважати здійснення суб'єктами діяльності по забезпеченню громадян від незаконного обігу та шкідливого впливу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.* Держава проводить політику та вживає широкий комплекс заходів для запобігання шкідливому впливу наркотичних речовин на здоров'я населення. Зокрема, вона здійснює міжнародне співробітництво у цій сфері; періодично оновлює список наркотичних

речовин, що є забороненими або обмеженими в обігу; розширює коло ліків, що можна купити за рецептом; разом з іншими суб'єктами досліджуваних відносин вона проводить активну просвітницьку кампанію щодо убезпечення вживання наркотиків громадянами, здійснює низку інших заходів.

Зазначена діяльність регламентована у чинному законодавстві. Перш за все слід відмітити прийняту державою широку нормативну базу щодо протидії незаконному обігу наркотичних засобів. Зокрема, Україна підписала та ратифікувала Єдину конвенцію про наркотичні засоби 1961 р., а також Конвенцію про психотропні речовини 1971 р., Конвенцію ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 р. До міжнародних джерел також слід віднести угоди, договори, меморандуми про співробітництво між Україною та зарубіжними державами, зокрема договір про співробітництво між Урядом України і Урядом Республіки Хорватія у боротьбі з тероризмом, контрабандою, зловживанням наркотиками, організованою та іншою злочинністю від 26 жовтня 1993 р.; Угоду між Урядом України та Урядом Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії про надання взаємодопомоги у боротьбі з незаконним обігом наркотиків від 18 квітня 1996 р.; Лакхнауську угоду про прийняття однакових заходів контролю міжнародної торгівлі прекурсорами та іншими хімічними речовинами, що використовуються при незаконному виготовленні наркотичних засобів і психотропних речовин від 28 липня 1999 р.; Договір між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про співробітництво в боротьбі з тероризмом, незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та організованою злочинністю від 24 лютого 2000 р.; Угоду про співробітництво Співдружності Незалежних Держав у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів від 30 листопада 2000 р.; Угоду про співробітництво між Урядами держав – учасниць ГУУАМ у сфері боротьби з тероризмом, організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів від 20 липня 2002 р.; Угоду про створення Віртуального центру ГУУАМ по боротьбі з тероризмом, організова-

ною злочинністю, розповсюдженням наркотиків та іншими небезпечними видами злочинів від 9 грудня 2005 р. та ін.

Внутрішнє законодавство у цій сфері складають Закони України «Основи законодавства про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р. №2801-ХІІ, «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 р. №60/95-ВР, «Про заходи проти дії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» від 15 лютого 1995 р. №62/95-ВР, постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» від 6 травня 2000 р. №770, «Про затвердження порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх обігом», «Про затвердження Порядку ліцензування діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2000 р. №1698» від 5 грудня 2007 р. №1387, «Про затвердження переліку обладнання, яке використовується для виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та підлягає контролю» від 5 березня 2008 р. №140, «Про затвердження Порядку перевезення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів на території України та оформлення необхідних документів» від 17 квітня 2008 р. №366, «Про затвердження Порядку зберігання наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, вилучених з незаконного обігу» від 7 травня 2008 р. №422; розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії державної політики щодо наркотиків на період до 2020 року» від 28 серпня 2013 р. №735-р; наказ МОЗ України «Про затвердження таблиць невеликих, великих і особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться в незаконному обігу» від 1 серпня 2000 р. №188.

Особливу увагу вищезазначені суб'єкти розглядуваних суспільних відносин приділяють забезпеченню дітей від негативного впливу наркотиків. Відповідно до ст. 10 Закону України «Про охорону дитинства» держава здійснює захист дитини від залучення до

вживання алкоголю, наркотичних засобів і психотропних речовин [8]; у ч. 2 ст. 54 Закону України «Про освіту» від 23 травня 1991 р. № 1060-ХІІ закріплено обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників запобігати вживанню ними наркотичних засобів на території закладів освіти [9].

Розглянувши елементи суспільних відносин, що перебувають під охороною ст. 307 КК України, можемо перейти до формулювання основного безпосереднього об'єкта цього злочину.

У науковій літературі його визначають по-різному, зокрема, одні дослідники розуміють під ним правовий режим обігу включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що дозволяються та контролюються згідно з чинним законодавством. Під таким правовим режимом слід розуміти «види діяльності, пов'язані з: культивуванням рослин, що містять наркотичні речовини; розробкою, виробництвом, виготовленням, зберіганням, розподілом, перевезенням, пересиланням, придбанням, реалізацією, відпуском, ввезенням на територію України, вивезенням з території України, використанням, знищенням наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів» [10, с. 117]. Інші вчені визначають його як установлений з метою захисту здоров'я населення порядок обігу наркотичних засобів або психотропних речовин [11, с. 903; 12, с. 35]; суспільні відносини, які забезпечують законний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів [13, с. 218]; установлений законом режим обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів [14, с. 183]; суспільні відносини, що забезпечують безпеку біофізіологічного та психічного стану невизначеного кола осіб від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а також відносини у сфері виробництва, виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів і поводження з ними [15, с. 34].

Диференційовано підходить до визначення безпосереднього об'єкта розглядуваного злочину В. А. Бублейник. На його думку, різні дії, які складають об'єктивну сторону цього злочину, посягають на різні об'єкти. Зокрема, при роздрібній торгівлі наркотиками безпосереднім об'єктом виступає встановлений порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів й охорона

таким чином здоров'я окремої людини чи окремого кола наркозалежних осіб; при налагодженні діяльності «підпільних нарколабораторій», здатних забезпечити потребу в наркотиках тисячі наркозалежних осіб, оптового збуту наркотиків безпосереднім об'єктом виступає встановлений порядок обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів й охорона таким чином здоров'я населення [16, с. 17, 18]. Така думка є доволі цікавою, однак, на наше переконання, навіть роздрібна торгівля наркотиками опосередковано завдає шкоди здоров'ю населення. Адже кожен наркозалежний є небезпечним для оточуючих. У принципі, він може і не завдати шкоди іншим, проте він несе потенційну небезпеку для невідомого кола осіб (зокрема, мова йде про ймовірність втягнення інших у споживання цих речовин; вчинення умисних або необережних злочинів у стані наркотичного сп'яніння або з метою здобути засоби на чергову дозу; небезпеку зараження на СНІД, якщо споживач цих речовин захворів на цю хворобу).

Загалом же, відповідно до зазначених позицій, погляди на безпосередній об'єкт розглядуваного злочину можна виділити в такі основні підходи: 1) режим обігу (або суспільні відносини, що його регулюють) у сфері незаконного обігу наркотичних засобів; 2) безпека здоров'я населення; 3) режим обігу (або суспільні відносини, що його регулюють) у сфері незаконного обігу наркотичних засобів та безпека здоров'я населення (змішаний підхід).

На нашу думку, позиції з третього підходу найбільш повно окреслюють основний безпосередній об'єкт злочину за ст. 307 КК. Підкреслюючи, що безпосередній об'єкт злочину має перебувати у площині родового об'єкта, пропонуємо ним вважати *суспільні відносини у сфері убезпечення здоров'я населення від шкідливого впливу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів*. Такі відносини охоплюють і регулювання обігу цих засобів.

У наукових джерелах безпосередній об'єкт злочину класифікують за горизонталлю. Такій класифікації підлягає саме безпосередній об'єкт злочину, що поділяється на безпосередній та додатковий (обов'язковий та факультативний). У розглядуваному злочині можна також виділити *факультативні об'єкти*. Так, за частинами 2 та 3 ст. 307, де встановлено відповідальність за дії, передбачені ч. 1, вчи-

нені із залученням неповнолітнього, малолітнього або щодо малолітнього, – таким об'єктом є *суспільні відносини, що забезпечують нормальний розвиток дітей*; за ч. 2 ст. 307, де закріплено відповідальність за такі дії у місцях, що призначені для проведення навчальних, спортивних і культурних заходів, та в інших місцях масового перебування громадян, – *громадський порядок*; за ч. 3 ст. 307, де закріплено відповідальність за дії, передбачені ч. 1, вчинені організованою групою, таким об'єктом, на нашу думку, виступає *безпека громадян, суспільства та держави від діяльності злочинних груп*.

Установлення безпосереднього об'єкта злочину, передбаченого ст. 307 КК, дозволяє визначити *механізм заподіяння йому шкоди*.

Шкода основному безпосередньому об'єкту може заподіюватися шляхом злочинного впливу на соціальний зв'язок суспільних відносин особами, які не є учасниками цих відносин, тобто «ззовні», або ж учасниками цих відносин, тобто «зсередини». В останньому випадку такими учасниками можуть бути, зокрема, службові особи підприємств, установ або організацій, які здійснюють діяльність по забезпеченню здоров'я громадян від незаконного обігу та шкідливого впливу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів та зобов'язані дотримуватися правил їх обігу.

Таким чином, особа, вчиняючи незаконні дії з наркотичними засобами, психотропними речовинами або їх аналогами, передбаченими ч. 1 ст. 307 КК України, створює загрозу заподіяння шкоди здоров'ю громадян, а також порушує порядок обігу таких засобів. Якщо особи при цьому перебувають у складі організованої групи (ч. 3 ст. 307 КК України), то вони до того ж порушують безпеку громадян, суспільства та держави від діяльності злочинних груп.

Висновки. Проведене дослідження дозволило зробити такі висновки.

1. Основним безпосереднім об'єктом злочину за ст. 307 КК слід вважати суспільні відносини у сфері забезпечення здоров'я населення від шкідливого впливу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.

2. Факультативними об'єктами розглядуваного злочину можуть бути: за частинами 2 та 3 ст. 307 – суспільні відносини, що забезпечують нормальний розвиток дітей; за ч. 2 ст. 307 – громадський

порядок; за ч. 3 ст. 307 – безпека громадян, суспільства та держави від діяльності злочинних груп.

3. Шкода основному безпосередньому об'єкту може заподіюватися шляхом злочинного впливу на соціальний зв'язок суспільних відносин особами, які не є учасниками цих відносин, тобто «ззовні», або ж учасниками цих відносин, тобто «зсередини».

Перелік літератури

1. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник / за ред.: В. Я. Тацій, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін. 5-те вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2015. 528 с.

2. Сташис В. В., Панов Н. И. Непосредственный объект и его значение для квалификации преступлений. *Проблемы правоведения*. 1980. Вып. 50. С. 83–91.

3. Бургін М. С., Горбатенко В. П. Відносини суспільні // Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 1: А – Г. 672 с.

4. Тацій В. Я. Об'єкт і предмет злочину в кримінальному праві: монографія. Харків: Право, 2016. 256 с.

5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 15.12.2017).

6. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 р. № 62/95-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.12.2017).

7. Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками: постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2005 р. № 647. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/647-2015-%D0%BF> (дата звернення: 15.12.2017).

8. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 р. № 2402-ІІІ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2402-14> (дата звернення: 15.12.2017).

9. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-19. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/paran3#n3&r> (дата звернення: 15.12.2017).

10. Лиска П. О. Проблематика та прогалини диспозиції та санкції основного складу злочину, передбаченого статтею 307 Кримінального кодексу України. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2014. № 1(1). С. 114–126.

11. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред.: М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. 9-те вид., переробл. та допов. Київ: Юридична думка, 2012. 1316 с.

12. Музика А. А., Доброрез І. О., Горох О. П. Злочини проти здоров'я населення: кримінологічна характеристика, аналіз складів злочинів, призначення покарання: навч. посіб. / за заг. ред. Н. О. Гурорової. Сімферополь: Видавництво Кримнавчпеддержвидав, 2013. 168 с.

13. Кримінальне право. Особлива частина: підручник: у 2 т. / за ред.: О. О. Дудоров, Є. О. Письменський. Луганськ: Елтон – 2, 2012. Т. 1. 780 с.

14. Кримінальне право. Особлива частина: навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. М. Трубникова. Харків: Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 336 с.

15. Доброрез І. О. Кримінологічна характеристика та попередження незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2004. 239 с.

16. Бублейник В. А. Кримінально-правова характеристика незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання з метою збуту, а також незаконного збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів: навч.-практ. посіб. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2007. 152 с.

Транслітерація переліку літератури

1. Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna. V. Ya. Tatsii, V. I. Borysov, V. I. Tiutiuhin (Eds.). (2015). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

2. Stashis, V. V. Panov, N. I. (1980). Neposredstvennyy obyekt i ego znacheniyе dlya kvalifikatsii prestupleniy. *Problemy pravovedeniya*, 50, 83–91 [in Russian].

3. Burhin, M. S., Horbatenko, V. P. Vidnosyny suspilni // Yurydychna entsyklopediia (Vols. 1–6); Vol. 1: A- H: (1998). Yu. S. Shemshuchenko (main Ed.) Kyiv: Ukr. entsykl [in Ukrainian].

4. Tatsii, V. Ya. (2016). Obiekt i predmet zlochyну v kryminalnomu pravi. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

5. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 r. № 2801-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.

6. Pro zakhody protyidii nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv ta zlovzhyvanniu nymy: Zakon Ukrainy vid 15.02.1995 r. № 62/95-VR. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/62/95-%D0%B2%D1%80>.

7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z likarskykh zasobiv ta kontroliu za narkotykamy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.08.2005 r. № 647. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/647-2015-%D0%BF>.

8. Pro okhoronu dytynstva: Zakon Ukrainy vid 26.04.2001 r. № 2402-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>.

9. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-19. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/paran3#n3&p>.

10. Lyska, P. O. (2014). Problematyka ta prohalyny dyspozytsii ta sanktsii osnovnoho skladu zlochynu, prevedbachenoho statteiu 307 Kryminalnoho kodeksu Ukrainy. *Scientific Journal «ScienceRise», 1(1), 114–126* [in Ukrainian].

11. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy (2012). M. I. Melnyk, M. I. Khavroniuk (Eds.). Kyiv: Yurydychna dumka [in Ukrainian].

12. Muzyka, A. A., Dobrorez, I. O., Horokh, O. P. (2013). Zlochyny proty zdorovia naselennia: kryminolohichna kharakterystyka, analiz skladiv zlochyniv, pryznachennia pokarannia. N. O. Hutorova (Eds.). Simferopol: Vydavnytstvo Krymnavchpedderzhvydav [in Ukrainian].

13. Kryminalne pravo. Osoblyva chastyna. O. O. Dudorov, Ye. O. Pysmenskyi (Eds.). (2012). (Vols. 1–2; Vol. 2). Luhansk : Elton – 2 [in Ukrainian].

14. Kryminalne pravo. Osoblyva chastyna V. M. Trubnykov (Eds.). (2013). Kharkiv: vyd-vo KhNU imeni V. N. Karazina [in Ukrainian].

15. Dobrorez, I. O. (2004). Kryminolohichna kharakterystyka ta poperedzhennia nezakonnoho vyrobnytstva, vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, perevezennia chy peresylannia narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn abo yikh analohiv bez mety zbutu: Candidate's thesis Kharkiv [in Ukrainian].

16. Bubleinyk, V. A. (2007). Kryminalno-pravova kharakterystyka nezakonnoho vyrobnytstva, vyhotovlennia, prydbannia, zberihannia, perevezennia chy peresylannia z metoiu zbutu, a takozh nezakonnoho zbutu

narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn abo yikh analogiv: navchalno-praktychnyi posibnyk. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovskyyi derzhavnyi universytet vnutrishnykh sprav [in Ukrainian].

Мокляк С. В. Безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 307 КК України

У статті крізь призму суспільних відносин досліджується безпосередній об'єкт злочину, передбаченого ст. 307 КК України (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовини або їх аналогів); розглядаються елементи цих суспільних відносин (предмет, суб'єкти, соціальний зв'язок); висвітлюється механізм заподіяння шкоди вказаному об'єкту.

Зроблено висновок, що основним безпосереднім об'єктом злочину за ст. 307 КК є суспільні відносини у сфері забезпечення здоров'я населення від шкідливого впливу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Факультативними об'єктами цього злочину можуть бути: за частинами 2 та 3 ст. 307 – суспільні відносини, що забезпечують нормальний розвиток дітей; за ч. 2 ст. 307 – громадський порядок; за ч. 3 ст. 307 – безпека громадян, суспільства та держави від діяльності злочинних груп. Шкода основному безпосередньому об'єкту може заподіюватися шляхом злочинного впливу на соціальний зв'язок суспільних відносин особами, які не є учасниками цих відносин, тобто «ззовні», або ж учасниками цих відносин, тобто «зсередини».

Ключові слова: злочини проти здоров'я населення, безпосередній об'єкт злочину, суспільні відносини.

Мокляк С. В. Непосредственный объект преступления, предусмотренного ст. 307 УК Украины

В статье сквозь призму общественных отношений исследуется непосредственный объект преступления, предусмотренного ст. 307 УК Украины (незаконное производство, изготовление, покупка, хранение, перевозка, пересылка либо сбыт наркотических средств, психотропных веществ либо их аналогов); рассматриваются элементы этих общественных отношений (предмет, субъекты, социальная связь) освещается механизм причинения вреда указанному объекту.

Сделан вывод, что основным непосредственным объектом преступления по ст. 307 УК являются общественные отношения в сфере обеспечения безопасности здоровья населения от вредного воздействия наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров. Факультативными объектами этого преступления могут быть: по частям 2 и 3 ст. 307 – общественные отношения, обеспечивающие нормальное развитие детей; по ч. 2 ст. 307 – общественный порядок; по ч. 3 ст. 307 – безопасность граждан, общества и государства от деятельности преступных групп. Вред основному непосредственному объекту может причи-

няться путем преступного влияния на социальную связь общественных отношений лицами, которые не являются участниками этих отношений, то есть «извне», или участниками этих отношений, то есть «изнутри».

Ключевые слова: преступления против здоровья населения, непосредственный объект преступления, общественные отношения.

Moklyak S. V. The direct object of the crime envisaged in the Art. 307 of the Criminal Code of Ukraine

In the article through the prism of social relations, the direct object of the crime envisaged in the Art. 307 of the Criminal Code of Ukraine (illegal production, making, purchasing, storage, transportation, sending or sale of narcotics, psychotropic substances or their analogues) is researched; elements of these social relations (subject, participants, social connection) are considered; The mechanism of causing damage to the specified object is covered.

It is concluded that the main direct object of the crime under the Art. 307 of the Criminal Code are the social relations in the sphere of health protection of population from harmful influence of narcotic drugs, psychotropic substances and precursors. Facultative objects of this crime may be: for parts 2 and 3 of the Art. 307 – social relations that ensure normal development of children; for the part 2 of the Art. 307 – public order; for the part 3 of the Art. 307 – security of citizens, society and the state from activities of criminal groups. The harm to the main direct object can be caused by criminal influence on the social connection of social relations by persons who are not participants in these relations, that is, «from the outside», or by participants of these relations, that is, «from within».

Key words: crimes against the health of population, direct object of crime, narcotics, social relations.

Рекомендовано до опублікування на засіданні відділу кримінологічних досліджень НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України (протокол № 5 від 10.04.2018 р.)

*Рецензент – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **Батургарєєва В. С.***